www.prepp.in

Prepp
Your Personal Exams Guide

UPSC CSE 2018 MAINS PAPER A OCTOBER 06, 2018 MARATHI LANGUAGE QUESTION PAPER

EGT–C–MRTH

मराठी

(अनिवार्य)

वेळ : तीन तास	कमाल गुण : 300

प्रश्नपत्रिकेशी संबंधित सूचना

प्रश्न सोडविण्यापूर्वी पुढीलपैकी प्रत्येक सूचना काळजीपूर्वक वाचा

सर्व प्रश्न सोडवायचे आहेत.

प्रश्नाचे गुण त्या त्या प्रश्नासमोर दिलेले आहेत.

प्रश्नामध्ये वेगळा निर्देश केलेला नसेल तर प्रश्नांची उत्तरे मराठीत (देवनागरी लिपीमध्ये) लिहावयाची आहेत.

जेथे जेथे शब्दसंख्येची मर्यादा प्रश्नामध्ये सांगितलेली असेल, तेथे तिचे पालन केलेच पाहिजे. सांगितलेल्या शब्दसंख्येपेक्षा खूप जास्त अथवा खूप कमी शब्दांत उत्तर लिहिल्यास गुण कमी केले जाऊ शकतात.

प्रश्न-उत्तर पुस्तिकेतील कोणतेही पृष्ठ कोरे सोडल्यास त्यावर स्पष्टपणे काट मारावी.

MARATHI

(**Compulsory**)

Time Allowed : Three Hours	Maximum Marks : 300

QUESTION PAPER SPECIFIC INSTRUCTIONS

Please read each of the following instructions carefully before attempting questions

All questions are to be attempted.

The number of marks carried by a question is indicated against it.

Answers must be written in MARATHI unless otherwise directed in the question.

Word limit in questions, wherever specified, should be adhered to and if answered in much longer or shorter than the prescribed length, marks may be deducted.

Any page or portion of the page left blank in the answer book must be clearly struck off.

www.prepp.in

Prepp
Your Personal Exams Guide

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर 600 शब्दांत निबंध लिहा : 100

(a) लोकशाहीत न्यायालयांची भूमिका

(b) पर्यावरण आणि आत्मनिर्भरता

(c) जागतिकीकरणात भाषेची भूमिका

(d) भारतीय अर्थव्यवस्थेपुढील आव्हाने

2. पुढील उतारा काळजीपूर्वक वाचा आणि उताऱ्याच्या शेवटी दिलेल्या प्रश्नांची उत्तरे सुस्पष्ट, योग्य व संक्षिप्त भाषेत लिहा : 12×5=60

संपूर्ण जगाचे लक्ष गांधीजींनी आकर्षित केले कारण त्यांनी हिंस्र-शक्तींच्या विरोधात आत्मशक्तीचे अस्त्र उगारले. हिंसा आणि पाशवीपणा यांचा प्रतिकार करण्यासाठी अहिंसेचा आश्रय घेतला. एखादा यासंबंधी जर विचार करावा लागतो की शेवटी गांधीजींनी अहिंसेचा आश्रय का घेतला? एक तर त्यांना असे वाटले असावे की इंग्रजांविरुद्ध हिंसक मार्गाने देशाला स्वाधीन करता येणार नाही. किंवा त्यांना समाजाला या गोष्टीची जाणीव करून द्यायची असावी की जो धर्म मनुष्य पाशवीपणाला आळा घालत नाही तो धर्म त्याला माणूस म्हणून जगू देणार नाही. यातील गांधींची मेख म्हणजे 'अहिंसा' हे कमकुवत आणि असहाय माणसांचे साधन आहे. म्हणजे जो धर्म आपल्या जवळ ताकद नसेल तेव्हा आपण अहिंसेचा आश्रय घेतो. मात्र दुसरी बाजू अशी की अहिंसा हे माणसाच्या उन्नतीचे साधन आहे; त्याच्या शुद्धीकरणाचा मार्ग आहे.

एक गोष्ट नक्कीच स्वीकारावी लागते की जेव्हा गांधीजींच्या नेतृत्वात भारतीय लोक इंग्रजांविरुद्ध संघर्ष करीत होते तेव्हा बहुतेकांना असेच वाटत होते की अहिंसा हे निव्वळ साधन आहे. कारण इंग्रजांविरुद्ध शस्त्रांचा वापर करण्याची क्षमता आणि सिद्धता आपल्या जवळ नाही. मात्र गांधीजींना तसे वाटत नव्हते. अहिंसेला केवळ साधन मानून स्वातंत्र्य मिळवून घेण्याचा विचार गांधीजींना मान्य नव्हता. देशाचे स्वातंत्र्य हे एक मोठे ध्येय होते. पण त्या बरोबरच माणसाच्या वृत्तीत बदल घडविणे हे त्याहीपेक्षा मोठे ध्येय होते. माणसाला या गोष्टीची जाणीव करून द्यायची होती की प्रेमाने ही हिंसेच्या प्रवृत्तीवर मात करता येते. गांधीजींचा मुख्य भर देशबांधवांच्या मनाचे परिवर्तन करणे हा होतेच शिवाय त्यांना ब्रिटिशांना पण शोषण-दडपशाही थांबवून करायचे होते. द्वेष, राग आणि सूड या गोष्टी माणसाच्या मनात दडलेल्या असतात आणि ते शत्रूचा पराभव करण्याची वृत्ती निर्माण करतात. पण माणूस हा पशुपेक्षा श्रेष्ठ आहे त्यामुळे त्याने आपल्या मनस्वातंत्र्याचा विवेक ठेवून शत्रूला सहनशीलतेच्या मार्गाने जिंकण्यासाठी सोपा मार्ग स्वीकारला पाहिजे जो माणूसच करू शकतो, फक्त माणसालाच शक्य आहे. पण एक प्रश्न पडतोच की गांधीजींनी हा मार्ग का स्वीकारला? शिवाय अहिंसेचा प्रयोग इतर कोणत्याही देशात न होता भारतातच का झाला? 'हा निव्वळ योगायोग आहे' असे म्हणून काही लोक या प्रश्नाला बगल देतील. मात्र तसे नव्हते असे सांगावे लागेल की सत्याग्रह किंवा विनयपूर्वक आज्ञाभंग ही संकल्पना अमेरिकेतील विचारवंतांना देखील माहीत होती आणि रशियाचे थोर विचारवंत टॉलस्टॉय यांनाही त्याची जाणीव होती. थोरो आणि

टॉलस्टॉय या दोघांचे विचार गांधीजींना मार्गदर्शक होते. आपल्या देशातही गांधीजींच्या अगोदर अरविंद यांनी विचारपूर्वक आत्मभान आणि 'अहिंसा' यांचा प्रसार केलेला होता. पण येथे एक प्रश्न उरतोच की यांच्या वाटेस महात्मा [illegible] गांधीजींना का झाले?

हे स्पष्ट आहे की — अहिंसात्मक ही भारतीय संस्कृतीत श्रेष्ठ आहे आणि ही गोष्ट [illegible] भारतीयांना [illegible] हजारो वर्षांपूर्वीच सांगितली होती. थोरो, टॉलस्टॉय, इमर्सन किंवा रस्किन यांच्या मनातही जेव्हा ही भावना निर्माण झाली तेव्हा [illegible] विचारपूर्वक आत्मभान या संकल्पनेपर्यंत [illegible] या संकल्पनेपर्यंत [illegible] हिंदू [illegible] भारतीय विचारसरणीचा प्रभाव पडलेला असेल किंवा भारतीय विचारप्रवाहांच्या प्रभावात अप्रत्यक्षपणे आली असेल. थोरो आणि टॉलस्टॉय या दोघांच्या बाबतीत या दोन्ही शक्यता आहेत. शिवाय अरविंद! ते तर भारतीयच होते.

(a) संपूर्ण जग गांधीजींकडे कोणत्या गोष्टींमुळे आकर्षित झाले? 12

(b) दक्षिण आफ्रिकेमध्ये गांधीजींनी 'अहिंसा' हेच मुख्य हत्यार का मानले? 12

(c) लेखकाने माणूस आणि पशु यांच्यात कोणते अंतर सूचित केले आहे? 12

(d) 'अहिंसा' या तत्त्वाचा शोध प्रथम भारतातच का झाला? 12

(e) विचारपूर्वक आत्मभान या संकल्पनेपर्यंत कोणाला पोचता आले? 12

3. खालील उताऱ्याचा अंदाजे एक-तृतीयांश शब्दांत सारांश लिहा. उताऱ्याला शीर्षक देऊ नये, सारांश मराठीत लिहा : 60

इतिहास आणि काळ यांच्या विषय-कारणांचे जितके ज्ञान आज आपल्याला आहे, तितके ज्ञान बहुतेक या पूर्वी कोणालाही कधीच नव्हते. त्यामुळेच तो खऱ्या अर्थाने 'इतिहास-पुरुष' ठरतो. इतिहासाचे आकलन म्हणजेच आधुनिकता असे मानले जाऊ लागले आहे. मध्ययुगीन संस्कृतीत धर्म हे केंद्रस्थानी होते, आता हळू-हळू हे स्थान इतिहासाला देण्यात येत आहे. माणूस हा निसर्गाला अनुसरून नव्हे तर इतिहासाच्या संदर्भात जगत असतो. त्यामुळे प्रत्येक घटना ही पूर्वीच्या घटनेसारखी नसते, जे आता घडते आहे ते या पूर्वी कधी घडले नाही. माणसाचा हा नवीनतेचा विकास प्राचीन ग्रीक लोकांसाठी अपरिचित आणि परका होता. शिवाय भारतीय विचारवंतांना तो तितकाच अपरिचित होता. या मंडळींच्या मते काळ म्हणजे प्रगती नसून [illegible] आहे. [illegible] काळाला पूर्वीच्या परंपरा [illegible] आणि त्याच त्याच्या [illegible] आकार देत होता. आता इतिहास म्हणजे भविष्य ठरवणे आणि परंपरेचा शोध घेण्यासाठी त्याला मागे वळून पाहावे लागते.

इतिहासाचे महत्त्व आज जितके जाणवते ते या पूर्वी कधीही जाणवले नव्हते. आज माणूस काळ आणि इतिहास या दोन्हींमुळे बांधलेला आहे. युरोपियनांच्या प्रबोधनकालीन सार्वभौम चेतनेतून निर्माण झालेली इतिहासाची जाणीव माणसाच्या

प्रसंगांचा आणि घटनांच्या मेळा घेऊन आली होती. त्या कल्पितांचे आज बरेच विश्लेषण झालेले दिसते. भविष्याला आकार देणारे विचारप्रवाह, नुकत्याच [illegible] [illegible] गत शतकाच्या विनाशकारी [illegible] अत्याचारांचा आणि कत्तलींचा इतका खोल प्रभाव आहे की भविष्याच्या वेध घेताना त्यांचे आकलन आपण [illegible] येत नाही. किंवा विचित्र पारंपरिक अति-आशावादी वैज्ञानिक, [illegible] [illegible] बुद्धीने मानवाच्या स्वतःच्या भविष्याबाबत अनुमाने, अंदाज आणि भाकीत [illegible] आहे.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] होत नाही, असे नाही. आजच्या आधुनिक मानवाच्या इतिहासाच्या [illegible] भविष्याच्या वाटचालीत [illegible] [illegible] निर्माण केला असेल [illegible] [illegible] संपूर्ण भविष्याबाबतची [illegible] प्रयोगशाळा निर्माण केली जाईल. [illegible] [illegible] भविष्याचा [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ऐतिहासिक भविष्याचे निर्माण [illegible] आले आहे. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] किंवा [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] काल्पनिक भविष्याचे [illegible] [illegible]. [illegible] विशेष [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] आले आहे, [illegible] स्वतःच्या मृत्यूच्या [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] आहे.

या [illegible] ही [illegible] [illegible] [illegible] की एकीकडे मानवी इतिहासाच्या आकलनामुळे भारावलेला आहे आणि [illegible] [illegible] [illegible] आणि [illegible] भविष्य [illegible] इतिहासाचा [illegible] प्रवाह [illegible] झाला आहे. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] नाही त्या [illegible] इतिहासाच्या पुढील [illegible] मानवाला [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] इतिहास त्या प्रमाणे [illegible] [illegible] [illegible] इतिहासाच्या [illegible] जन्म-मृत्यूचा [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] इतिहास-[illegible] [illegible] अर्थ [illegible] [illegible] [illegible] इतिहासाचे [illegible] मानवाची [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] मानवी इतिहासाकडे [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] एक [illegible] [illegible] आहे [illegible] [illegible] [illegible] इतिहास [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. एकीकडे [illegible] [illegible] आहे, तर दुसरीकडे इतिहास [illegible] आहे. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] की [illegible] संपूर्ण भविष्यकालाचेही [illegible] [illegible].

(एकूण शब्द 467)

4. पुढील उताऱ्याचा इंग्रजीत अनुवाद करा: 20

आजचे युग माहिती आणि तंत्रज्ञानाचे युग आहे. विज्ञानाच्या क्षेत्रात होत असलेल्या नवनवीन संशोधनामुळे मानवाला [illegible] अनेक शक्तिशाली [illegible] प्राप्त झाल्या असेल [illegible] माहितीचे [illegible] आहे. [illegible] कुठल्याही [illegible] बसून [illegible] [illegible] माध्यमातून सर्व [illegible] माहिती मिळवू शकतो. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] आहे. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] आहे. [illegible] [illegible] 'जागतिकीकरण' आणि '[illegible] बुद्धिमत्ता' [illegible] वैज्ञानिक [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] येत आहे, असे वाटते.

आज जी काळ [illegible] तेव्हां पत्र [illegible] सोय [illegible], माहितीचे आदान-प्रदान संदेशवाहकांच्या माध्यमातून केले जात असे. [illegible] अनेक [illegible] जात [illegible] बदलत आणि माहितीच्या क्षेत्रात रोज नवीन शोध लागणे सुरु झाले. तार, टेलिफोन, टेलिग्राफ, इत्यादींची सोय [illegible]. [illegible] निरोप [illegible]. [illegible] झाले. रेडिओ आणि टेलिव्हिजन यांची [illegible] सुरु झाली. इंटरनेटच्या शोधानंतर प्रत्येक संगणक [illegible] जोडले गेले आणि त्यामुळे संवाद साधणे हे [illegible] झाले. माहितीच्या क्षेत्रात नवनवीन बदल होत आहेत. यामुळे [illegible] अद्ययावत माहिती मिळत राहते. [illegible] जगभरात कुठेही संपर्क करता येते. [illegible] केल्याशिवाय [illegible] करता येते. आज जवळ-जवळ प्रत्येक घरात, कार्यालयात संगणक आणि इंटरनेटची सोय उपलब्ध आहे. [illegible], बस, रेल्वे आणि सिनेमाची तिकिटे सहज काढता येतात. आरक्षणाची [illegible] माहिती मिळवता येते. [illegible] घरबसल्या [illegible] येते. मोबाईल [illegible] आज प्रत्येकाला हवे [illegible] येते. खरोखरच संवाद आणि माहितीचे हे एक [illegible] साधन आहे.

5. [illegible] मराठीत भाषांतर करा : 20

Democracy stands much superior to any other form of government in promoting dignity and freedom of the individual. Every individual wants to receive respect from fellow beings. Often conflicts arise among individuals because some feel that they are not treated with due respect. The passion for respect and freedom are the basis of democracy. Democracies throughout the world have recognized this, at least in principle. This has been achieved in various degrees in various democracies. For societies which have been built for long on the basis of subordination and domination, it is not a simple matter to recognize that all individuals are equal.

Take the case of dignity of women. Most societies across the world were historically male dominated societies. Long struggles by women have created some sensitivity today that respect to and equal treatment of women are necessary ingredients of a democratic society. That does not mean that women are actually always treated with respect. But once the principle is recognized, it becomes easier for women to wage a struggle against what is now unacceptable legally and morally.

6. *(a)* खालील वाक्प्रचारांचा/म्हणींचा अर्थ सांगून वाक्यात वापर करा : 2×5=10

(i) अर्ध्या हळकुंडाने पिवळे होणे

(ii) कान टोचणे

(iii) दुसऱ्याच्या आधारावर चढणे

(iv) तुझे माझे जमेना नि तुझ्यावाचून करमेना

(v) पळसाला पाने तीनच

(b) खाली दिलेल्या कल्पनांचा 10 वाक्यात विस्तार करा : 5×2=10

(i) ऐकावे जनाचे करावे मनाचे

(ii) थांबला तो संपला

(c) खाली दिलेल्या विषयावर 20 वाक्यांचा संवाद लिहा : 10

वस्तू आणि सेवा करप्रणाली

(d) खाली दिलेल्या शब्दांचे समानार्थी शब्द लिहा : 1×5=5

(i) [illegible]

(ii) [illegible]

(iii) [illegible]

(iv) [illegible]

(v) [illegible]

www.prepp.in

* * *